

3.3 Udenrigsministeriets overvejelser

Traktatens bestemmelser om inspektioner er meget omfattende og detaljerede. Samtidig må det antages, at inspektioner kun sjældent – hvis overhovedet nogensinde – vil finde sted i Danmark. På den baggrund, og da inspektionerne stiller store krav til fleksibilitet i gennemførelsen, finder Udenrigsministeriet, at loven på tilsvarende vis som med de under pkt. 3.2 nævnte lov nr. 7 af 3. januar 1993 og lov nr. 443 af 14. juni 1995 alene bør rumme de bestemmelser vedrørende inspektionerne, som af principielle eller praktiske grunde ikke bør fastsættes administrativt. I overensstemmelse hermed foreslås det, at by- og boligministeren i dennes egenskab af national myndighed i relation til traktaten efter forhandling med justitsministeren og udenrigsministeren bemyndiges til administrativt at fastsætte supplerende regler om inspektionernes gennemførelse, herunder om overflyvninger, adgang til inspektionsområdet og indsamling af prøver.

Efter traktatens artikel IV, nr. 57 c) har Danmark pligt til at give adgang inden for inspektionsområdet under hensyntagen til enhver forfatningsmæssig forpligtelse, man måtte have med hensyn til ejendomsret eller ransagninger og beslaglæggelser. Adgang betyder både inspektionsholdets og inspektionsudstyrets fysiske adgang til og gennemførelsen af inspektionsaktiviteter inden for inspektionsområdet. Traktaten stiller ikke udtrykkeligt krav om, at adgang skal kunne ske uden retskendelse. Imidlertid indeholder traktaten nogle tidsfrister for inspektionens gennemførelse, som vanskeligt lader sig forene med et krav om forudgående retskendelse. Det bør desuden præciseres, at der ikke er tale om efterforskning med henblik på at afklare, om bestemte personer har handlet strafbart efter dansk ret. Formålet med inspektionerne er kun at få et overordnet overblik over, hvad der er sket. Det fremgår ligeledes af traktatens artikel IV, litra D, nr. 35, som taler om, at inspektionen også skal have til formål »i muligt omfang« at indsamle fakta, som vil kunne medvirke til at identificere en »mulig« overtræder af traktaten. Såfremt der skal ske strafferetlig efterforskning, fordi der er mistanke om en overtrædelse af danske straffebestemmelser, må det ske efter retsplejelovens almindelige regler, uanset om efterforskningen sker samtidig med inspektionen eller før eller efter. Udenrigsministeriet foreslår derfor, at der på tilsvarende vis som i de under pkt. 3.2 nævnte love om henholdsvis konventionelle styrker og kemiske våben skabes lovhjemmel til, at inspektionsholdene uden forudgående retskendelse kan få adgang til stedet for inspektionerne samt til at gennemføre de i trak-

taten hjemlede inspektionsaktiviteter, såsom adgang til bygninger og andre indretninger på stedet, adgang til at indsamle, behandle, analysere og om nødvendigt fjerne prøver, adgang til at foretage borer og samt adgang til at foretage overflyvninger.

Formålet med inspektionerne – at afklare om en prøvesprængning af atomvåben eller anden nuklear sprængning har fundet sted – findes at kunne opfyldes uden, at det er nødvendigt at give adgang til private boliger, hvorfor disse udtrykkeligt er undtaget fra adgang. Der er heller ikke adgang til undersøgelse af det menneskelige legeme. Herved adskiller lovforslaget sig fra lov nr. 443 af 14. juni 1995 om inspektioner, erklæringsafgivelse og kontrol i medfør af De Forenede Nationers konvention om forbud mod kemiske våben, jfr. denne lovs § 2, stk. 2. Hvor det kan være nødvendigt at inspicere private boliger samt undersøge det menneskelige legeme for at kunne konstatere, om der er sket en overtrædelse af forbudet mod kemiske våben, må det antages at en overtrædelse af forbudet mod prøvesprængninger af atomvåben må kunne spores på anden vis.

Udenrigsministeriet foreslår en pligt for det offentlige til at orientere ejeren eller brugeren af en berørt ejendom om en forestående inspektion. Herved vil de pågældende tillige få mulighed for at fremkomme med deres synspunkter vedrørende inspektionens gennemførelse. Eftersom inspektionens tidsgrænser er absolutte, skal en inspektion dog kunne gennemføres, selv om det ikke kan nås at orientere de berørte. Det bør endvidere være muligt at undlade denne orientering, hvis den skønnes uhensigtsmæssig, f.eks. på grund af fare for, at den pågældende vil søge at lægge inspektionen hindringer i vejen. Orienteres den pågældende ikke før inspektionen, skal der efter forslaget efterfølgende ske meddelelse herom.

For at opfylde traktaten må det sikres, at inspektionerne om fornødent kan gennemføres uden medvirken fra den, som råder over et sted eller anlæg, der skal inspiceres, herunder eventuelt mod den pågældendes protest. Bl.a. derfor foreslås det, at politiet skal yde fornøden bistand ved inspektionernes gennemførelse.

De inspektører og observatører, der kommer her til landet, nyder diplomatisk immunitet i henhold til artiklerne 29, 30, 31, 34 og 40 i Wienerkonventionen om diplomatiske forbindelser. Hvis de forvolder skade her i landet under udførelsen af deres opgaver, vil de skadelidte derfor i almindelighed ikke have mulighed for her i landet at gennemføre en sag mod inspektører eller observatører om erstatning.

For at sikre at de skadelidte kan få erstatning, foreslås det, at staten over for de skadelidte hæfter for de